

биха могли да се разпределят според логиката на историческото време на *стари песни* и *нови песни*, стара и нова музика. Стара музика за зурнаджиите е традиционната, фолклорната, наследената по родов път, характерната за техния регион. Нова е ненаследената, възприета от свирачите съвременна, модерна, медийно разпространявана музика.

В музикантското знание на свирачите ясно се откроява динамиката на репертоара в развойните процеси на зурнаджийската музика. Опозицията едно време-съвременност е натоварена с различно значение за различните поколения музиканти, но и най-консервативните и традиционните от тях приемат развитието и промените като закон: “Сега свирките са други – не са като едно време. Всяка година стила се мени на музиката. Сяка година музиката става по-културна, по-съвременна. Законите както се менят, така и музиката се мени” [АИФ, I № 100, с. 44].

Носители на стария репертоар обикновено са *свиркари* от по-възрастните поколения, докато по-младите с по-голямо желание и умение включват в изпълненията си съвременна нетрадиционна музика. Това деление е условно, защото млади или стари, зурнаджиите професионалисти трябва да следват желанията на публиката, която иска и стара, и съвременна музика. Най-често в представите на музикантите старата музика включва обредни мелодии, местни танци и празнична музика *на трапеза*. Под съвременна музика свирачите разбират зурнаджийски интерпретации на модерни етнопоп хитове, които най-често наричат *кючеци*. Съвременната музика се определя още като тази, която чуват от “касети и сателити” и разучават веднага, защото се търси от клиентите.

Надрегионалност и мултиетничност

Зурнаджиите са локални музиканти по произход и принадлежност, но като майстори професионалисти са носители на надрегионален и мултиетничен репертоар. В същността си традиционната инструментална музика на професионалистите е надселищна, свързана с различни по произход аудитории. Изследователи на зурнаджийската музика на Балканите отбелязват, че зурнаджията като професионален музикант трябва да има интернетничен репертоар, защото обслужва празници на различни етноконфесионални общности [Hoerburger, 1976:33; Brandl, 1996:12].

Както навсякъде по света, и в България ромските музиканти правят хетерогенна музика, като музикалните им пътешествия са най-често свързани с традициите на етническите групи сред които живеят и за които свирят. Това позволява да бъдат наречени полиглоти, преводачи и интеграл между различни музикални култури [Пейчева, 1999:101-114]. За многоезичния и многоетничен музикален репертоар на ромите зурнаджиите свидетелстват както сведения в исторически извори и архивни материали, така и наблюдения върху съвременни музикални практики с тяхно участие.

Сумирайки теренните си наблюдения върху традиционната музика в Пиринския край през 50-те и 60-те години, Николай Кауфман свързва зурната с определена етнохарактерология. Освен че на зурна “свирят изключително цигани”, според него до голяма степен зурнаджийският репертоар е чужд етнически на българската фолклорна традиция: “Често мелодиите, които се свирят на този инструмент, имат чужд произход. Това личи по имената на хората, придружавани най-често от зурна – “иллери гери”, “кушак авасъ” – турски, “ситро” – гръцко, “арнаут хавасъ” – албанско, и пр.” Що се отнася до местния български репертоар, изпълняван на зурни, същият